

A MINŐSÉGÜGYI OKTATÁS A ZMNE HADITECHNIKAI MENEDZSER SZAKÁN

Zupkó Tibor¹

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen 1997. szeptemberében indított új szak a haditechnikai menedzser szak, erre a szakra az egyetemünkön először készült minőségpolitika. Jogosan mondhatjuk el, hogy a szak vezetése úttörő munkát végzett ebből a szempontból. Nézzük, meg hogyan is foglaltuk össze a szak minőségpolitikáját:

A haditechnikai menedzser szak minőségpolitikája²

A haditechnikai menedzser szak minőségpolitikájának célkitűzése az oktatás minőségének a folyamatos emelése, a legújabb modern tudásanyag átadása a hallgatók számára a Magyar Honvédség haditechnikai szakterületei igényeinek megfelelően. Nagyon fontos számunkra, hogy minden oktató felismerje a minőségbiztosítás szükségességét, közös érdekünk a minőségi oktatás.

A szak célja: a Magyar Honvédség és ezáltal a magyar társadalom számára menedzseri, vezetési képességekkel felvértezett katonai vezetők kibocsátása.

Elköteleztünk vagyunk a szak felső vezetői szintjén a minőségi szemlélet kialakításáért, bevezetéséért és a folyamatos fejlesztéséért.

Ösztönözzük:

- a modern ismeretek és módszerek oktatását,
- az oktatás színvonalának folyamatos fejlesztését és javítását,
- a minőségi szemléletet az oktatásban,

¹ Zupkó Tibor úr, ZMNE Vezetés és Szervezéstudományi kar, Haditechnikai Tanszék, egyetemi adjunktus

² A szak minőségügyi vezetőjének és a szak vezetőjének közös munkájának eredménye.

- a folyamatos kapcsolattartást a honvéd középiskolákkal és a katonai szakképző iskolákkal,
- a rendszeres kapcsolattartást a Honvédelmi Minisztériummal, a Honvéd Vezérkarral, a Magyar Honvédség haderőnemi vezetőivel, és a Magyar Honvédség logisztikai szerveivel.

A haditechnikai menedzser szak vezetőjeként elkötelezem magam minőségpolitikánk megvalósításáért és működtetéséért.

A haditechnikai menedzser szak tanterve már tartalmazta a "Minőségügy I." című tantárgyat 30 tanóraban (1.sz. táblázat) a szak minden szakiránya számára kötelező tantárgyként. Az általános haditechnikai szakirány oktatásában további minőségügyi képzés is szerepel a "Minőségügy II." című tantárgy keretében 60 tanóraban (2.sz. táblázat). **Ezen tantárgyak oktatási célja:** a minőségügyi szemléletmód megismertetése, minőségügyi rendszer bevezetésének előnyei, minőségügyi eszközök felhasználása, minőségügy helye és szerepe a honvédségben a tervezéstől a végrehajtáson keresztül a feladatok komplex befejezéséig.

A magasabb óraszám esetében mélyebb elméleti, gyakorlati alkalmazások bemutatására és gyakorlására is lehetőség van. A hallgatók elég hamar felismerték a tantárgy aktualitását (NATO csatlakozás), szükségességét, felhasználási lehetőségeit és előnyeit.

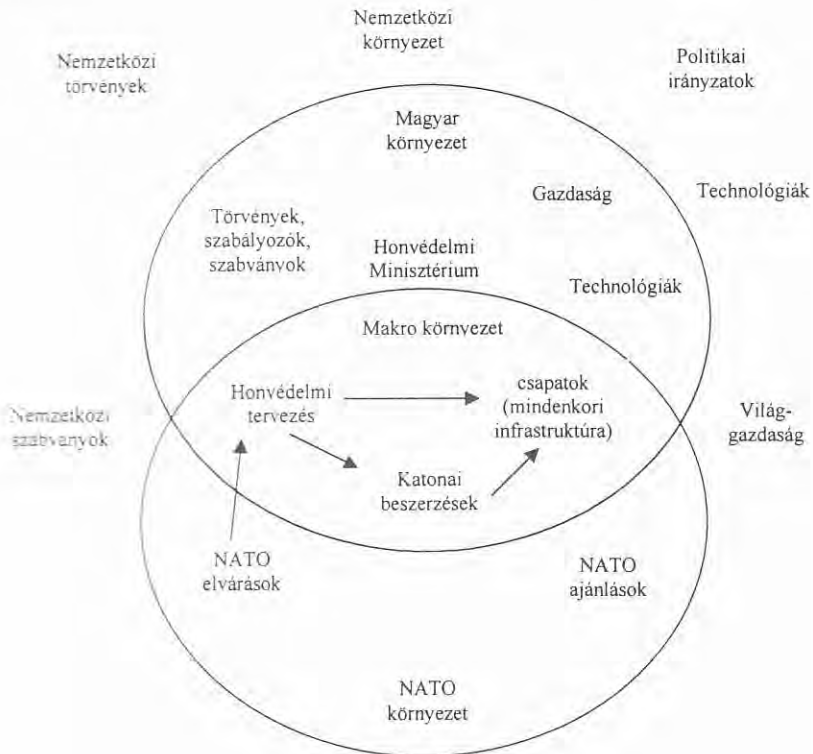
A tantárgy oktatása során a következő tényezők befolyásolják az oktatási anyag kialakítását:

A honvédség környezete

A katonai minőségbiztosítást két körülmény jellemzi és határozza meg: (lásd: a 129.oldalon lévő ábrát).

1.) A Magyar Honvédség védelmi feladatainak ellátása során nagy értékű, biztonság tekintetében veszélyes, a felhasználás speciális jellege miatt a polgáritól szigorúbb minőségi követelményeket igénylő eszközöket, termékeket üzemeltet és alkalmaz. (Miért szigorúbbak a követelmények? Életmentő funkciók, a meghibásodás súlyos következményei, szélsőséges igénybevételi viszonyok, bonyolult, veszélyt hordozó összetett berendezések az integritás különleges feltételei miatt.)

2.) A Magyar Honvédség nemzetgazdasági mértékben is jelentős fogyasztó tömeget képvisel, ezáltal a piaci érdekszférák találkozásának és ütközésének színtere. Ez megköveteli a teljesítmények és ráfordítások ismeretét, az értékelemzést, az életciklus költségek számítását, a versenyhelyzet figyelembe vételét, valamint a közbeszerzési törvény előírásainak betartását.

A honvédség környezete

A fentiekből adódóan a HM és MH vezetése felelőséggel tartozik egyrészt az eszközt üzemeltető, a terméket alkalmazó állománnyal, másrészt piactudományi viszonyok között a költségvetési előirányzatok törvényes és hatékony felhasználásával szemben. A kettős kötelezettséget hatósági jogkörök gyakorlásával, intézményrendszerén keresztül teljesíti.

Ezek közül a katonai minőségbiztosítás feladata: garantálni a MH logisztikai folyamataiba bekerülésre tervezett, beszerzett, majd üzemel-

tetett és felhasznált technikai eszközök és anyagi javak, valamint szolgáltatások - a hatályos jogi szabályozásoknak és a normatív dokumentumoknak megfelelő - minőségét és megbízhatóságát, az emberi egészség védelmét, az élet és vagyónbiztonságot, végül a kiadások és teljesítések összhangját.

A katonai minőségügyi rendszer vezetési és irányítási feladatai:

- a minőségüggyel kapcsolatos törvények, jogszabályok érvényesülésének ellenőrzése, hatásainak vizsgálata és értékelés,
- a minőségügy tárcaszintű képviselése, a jogalkotásban való részvétel,
- a nemzeti és nemzetközi együttműködés szervezése, koordinálása a minőségügy katonai kérdéseiről, a területek összehangolásáról,
- a minőségügy (műszaki) szabályozás, termékcsoportok hovatartozásának megállapítása, ennek megfelelően a felügyelő és engedélyező hatóságok kijelölése,
- szállítók körében minőségbiztosítási rendszer vizsgálat és tanúsítás szabályozása,
- mérésügy, mérőeszköz hitelesítés katonai vonatkozású szabályozása,
- a nemzeti szabványosítással összhangban katonai szabványosítás szabályozása és felügyelése,
- a nemzeti meghatalmazási rendszerrel való együttműködés,
- a nemzeti tanúsítási rendszerrel való együttműködés,
- a katonai minőségügyi oktatás- kutatás- fejlesztés irányítása és szervezése,
- a beszállítók minőségbiztosítására vonatkozó követelmények kialakítása, a szállítói rendszer működésének szabályozása.

Az intézményes feladatok végrehajtását a HM Beszerzési Hivatala és a Haditechnikai Intézete végzi, amelyek a minőségszabályozási rendszer, a termék megfelelőségének ellenőrző, vizsgáló és tanúsító szervezetei.

A hallgatók kérdései alapján, valamint a vizsgák alkalmával tapasztaltuk az alábbiakat:

1.) A hallgatók jól megértették:

- minőségügy helyét és szerepét a szervezeten belül,
- a minőségügy eszközszerének felhasználási lehetőségeit,
- a minőségbiztosítás NATO szervezetében elfoglalt helyét és szerepét,
- a minőségügyi folyamatok szervezését és dokumentálását.

2.) A hallgatók kevésbé értették meg:

- a statisztikai folyamatszabályozás kérdéseit,
- a megfelelőség és minőség közötti különbséget.

Sajnos a "Minőségügy I." tantárgy oktatása során kevés idő jut a statisztikai eljárások felhasználásának és a minőségügyi eszközök részletes bemutatására. A képzési idő kevés voltát nagy részben kiküszöbölhetjük egy saját egyetemi jegyzet kibocsátásával, amely az előzőekben ismertetett problémák megoldását orvosolhatná.

A gyakorló foglalkozások során az esettanulmányok megbeszélése, a saját munkahelyi problémáik megoldása a minőségügyi eszköztár segítségével, illetve a szerepgyakorlatok egyre jobban elmélyítették az anyag ismeretét és begyakorlottságát. A hallgatók ezeken a gyakorló foglalkozásokon kibontakoztathatták az eddig elsajátított ismereteiket és bizonyíthatták azt, hogyan értelmezik a minőség iránti elkötelezettséget és a minőségügyi szemléletmódot. Nehezebben valósítható meg a szerepgyakorlatok során az "ezredes" hatás kiküszöbölése, a csoporttagok véleményének a figyelembevétele és a kooperatív munka végzése.

A hallgatók nagymértékben segítik a tantárgy oktatóját kérdéseikkel, amelyekből jól látható, hogy szeretnék felhasználni a gyakorlatban is az elméletben elsajátítottakat. Számos építő javaslatuk van arra vonatkozóan, hogyan látják a minőségbiztosítási rendszer bevezetésének lehetőségét a munkahelyükön. Az előzetes felmérések alapján az érdeklődés növekedését

jól mutatja az ebben a témában íródó szakdolgozatok számán. A hallgatók nem egy újabb hóbortos divatnak tekintik a minőséget és a minőséggel szorosan kapcsolódó témákat, mivel az életüket, társaik és beosztottaik életét, továbbá a rájuk bízott nagy értékű anyagi eszközök élettartamát is befolyásolhatja a minőség.

Az előadásokon egyre gyakrabban felmerülő kérdés, hogy a Magyar Honvédség a jelenlegi helyzetében milyen mértékben hajlandó támogatni a szervezetén belül a minőségügy kérdését, valamint a minőségügyi rendszerek bevezetését. A Magyar Honvédségen belül jelenleg két szervezet foglalkozik a minőségüggyel a HM Beszerzési Hivatal és a HM Haditechnikai Intézet. Feltehetjük azt a kérdést, hogy nem kellene-e a csapatjavítóknak, valamint más alegységeknek a minőségügyi rendszer bevezetéssel foglalkozni?

A jövőkép új szak indítása, amely a *"Minőségügyi szakirányú továbbképzési szak"*. A szak indításával szeretnénk kielégíteni a megnövekedett igényt katonai vonalon, valamint a katonai beszállító körében is.

A szak kötelező tantárgyai:

- Minőségbiztosítás I.-II.-III.
- Vezetési ismeretek I.-II.
- Minőségügyi szabályozás I.-II.
- Termelésmenedzsment
- Gazdasági alapismeretek
- Minőségügyi statisztika
- Szervezetfejlesztés
- Információs rendszerek
- Anyagvizsgálat
- Minőségügyi eszközök
- Megbízhatóság, kockázat
- Tevékenység szervezés
- Minőséggazdaságtan

- Humán erőforrás
- Minőségügyi auditálás
- Környezetvédelem
- EU-ismeretek

A szak fakultatív (választhat) tantárgyai:

- A felsőoktatás minőségmenedzsmentje
- Szolgáltatások minőségbiztosítása
- A járműgyártás minőségbiztosítása
- Oktatástechnológia
- K+F menedzsment
- Csoportmunka szervezése
- Szabványosítás
- NATO-ismeretek
- NATO-szabványosítás
- NATO-minőségbiztosítás
- NATO-megbízhatóság
- Oktatási intézmények minőségbiztosítása
- Katonai szakképzés
- Katonai műszaki menedzsment
- Menedzser-tréning

Összefoglalva: a minőségügyi egyetemi jegyzet elkészítésével 2000-ben végzünk, amelyben már szerepelni fog a várhatóan a 2000. évben kiadásra kerülő új szabvány felépítése, valamint az abban foglalt követelmény rendszer is. A NATO minőségüggyel kapcsolatos kiadványa is módosításra kerül, amelyet a jegyzet elkészítése során figyelembe veszünk. A minőség oktatására egyetemünkön egyre nagyobb figyelmet fordítunk, hiszen a Magyar Honvédségben is várható a minőségügy iránti igény növekedése.

A szak tantárgyi keretének tervezése során törekedtünk arra, hogy a tananyag tartalma az igényeket teljes egészében lefedje. Reméljük ebben a formában is hozzájárulunk a Magyar Honvédség munkájának javításához és az itt végzett szakemberek beváltják a hozzájuk fűzött reményeket.

Felhasznált irodalom:

1.) *Zupkó Tibor*: Beszerzési projektek minőségbiztosítása a MH-ben (szakdolgozat) 1998 Veszprém.

2.) Szakindítási kérelem ZMNE VSZTK Haditechnikai Tanszék előterjesztése.

3.) Szakindítási engedély 17/1999. (VII.15.) ZMNE ET határozat.

Minőségügy I. tantárgy bontásban

I.sz. táblázat

A tárgykör megnevezése	A tanóra formája
Minőségügy kialakulása, történeti áttekintés, alapfogalmak	E
Megfelelőség fogalma, a minőség és megfelelőség kapcsolata, és ennek katonai vonatkozása	E
Minőség, megfelelőség és technológia kapcsolata és katonai vonatkozása	Gyf
Általános vállalati minőség-szabályozás. Minőségügyi termék-életciklus a haditechnikában	Gyf
Katonai műszaki tevékenységek technológiája, folyamat-szabályozása	E
Termelő rendszer megfelelősége, validása. Katonai üzemfenntartási tevékenységek minőség-szabályozása	Gyf
Védelmi szektor vállalatainak, intézményeinek minőségügyi rendszere	E
ISO szabvány előírások, TQM	E
Megfelelőség értékelése, tanúsítás, jelöléses elismerés Minőségügyi díj	Gyf
A műszaki szabályozás alapjai műszaki, katonai szabványok	E
Technológia, -minőségpolitika műszaki szabályozás intézményrendszere	E
EU, NATO, a magyar katonai műszaki szabályozás intézményrendszere	E
Átfogó rendszerezés, alkalmazások katonai esetekre	Gyf

A tárgykör megnevezése	A tanóra formája
A statisztikai átvételi minőségellenőrzés	E, Gyf
Statisztikai megfelelés szabályozás /SPC,SCC/	E, Gyf
Statisztikai módszerek a minőségbiztosításban	E, Gyf
Biztonság, védelem a minőség biztosításban, katonai vonatkozások	E
Műszaki hatásvizsgálat, katonai műszaki hatásvizsgálatok	E
Megfelelés vizsgálat, átvizsgálás /katonai/	E, Gyf
Termékfelelősség, szolgáltatás felelősség és termékbiztonság /a hadiipar vonatkozásában /	E
Minőségügyi felügyelés /katonai/	E, Gyf
Hatósági műszaki engedélyezés és bejegyzés, katonai műszaki engedélyezés	E, Gyf
Az ISO szabványok komplex áttekintése	E, Gyf
Minőségügyi oktatás, kutatás és fejlesztés, katonai vonatkozások	E, Gyf
Folytonos minőség javítás, -fejlesztés, TQM /hadiipari vonatkozásai/	E
Minőségügyi kézikönyv, minőségügyi eljárás utasítások	E, Gyf
Minőség és gazdaságosság	E, Gyf
A termelés menedzsment alapjai	E, Gyf
Katonai termelismenedzsment	E, Gyf
A minőségszabályozási információs rendszer /egyeztetése a katonai információs rendszerrel/	E
Anyagvizsgálat, katonai anyagvizsgálat	Gyf
Vizsgáló laboratóriumok, katonai vizsg. laborok	E
Megbízhatóság a katonai rendszerek és eszközök esetében	E
Minőségügyi audit /katonai felülvizsgálatok/	E, Gyf
Minőségügyi eszközök	E, Gyf
Minőségügyi eszközök /FMEA	E, Gyf
Project menedzsment és minőségügy	E
Hadiipari project menedzsment és minőségügy	E, Gyf
Szervezetfejlesztés és minőségügy	E
Katonai szervezetfejlesztés és minőségügy	E, Gyf